Стільки тепла між нами

На близькість не треба чекати до іншого життя

Laura Bellini

Стільки тепла між нами

На близькість не треба чекати до іншого життя

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384906002

ALL-IN Rafał Płonkowski

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Перший жар 11
Розділ 2 - Між тим, що наше 21
Розділ 3 - Те, чого не видно 35
Розділ 4 - Поза робочим часом 45
Розділ 5 - Право на власний темп 60
Розділ 6 - Коли ми перестали вдавати 67
Розділ 7 - Те, про що ми мовчимо 78
Розділ 8 - Його світ, моє місце 89
Розділ 9 - Ризик, на який ми наважилися разом 102
Розділ 10 - Більше, ніж дружба 117
Розділ 11 - Місце поруч 130
Розділ 12 - Слова, яких ми боїмося 141
Розділ 13 - Ціна власних рішень 152
Розділ 14 - Правда, яку не можна розділити 163
Розділ 15 - Коли інші починають дивитися 174
Розділ 16 - Межа, яка завдає болю 184
Розділ 17 - Те, що ми повинні зробити самі 194
Розділ 18 - Перший крок назустріч 203
Розділ 19 - Обираю тебе без застережень 215
Розділ 20 - Стільки тепла між нами 226

INTRO

У майстерні пахло вологою глиною, кавою та деревиною, яка вже багато років служила мені полицями. Особливо я любила цей запах увечері, коли світ за вікнами затихав, а я нарешті могла перестати відповідати на чужі очікування. Я залишалася наодинці зі своїми виробами, незавершеними задумами й тишею, яка ніколи не здавалася мені незручною. Однак того вечора я мала цілком конкретний план. До понеділка потрібно було підготувати фотографії дванадцяти робіт для невеликої галереї в Торуні. Її власниця зацікавилася моєю новою колекцією та попросила надіслати пропозицію щодо виставки. Я не збиралася змарнувати цю можливість лише тому, що останні кілька місяців минули в підготовці до запуску нової печі.

На столі лежав блокнот із розмірами, поруч стояли фотоапарат і список робіт, які я планувала представити. Вони не були ідеальними. В однієї миски край вийшов нерівним, на поверхні другої залишився відбиток пальця, а три невеликі вази відрізнялися відтінками глазурі. Саме тому вони мені й подобалися. Я не хотіла створювати предмети, які виглядали б так, ніби їх щойно дістали з каталогу. Мене цікавили речі з власним характером, навіть якщо іноді це означало необхідність прийняти їхню недосконалість. Мені було п'ятдесят сім, і я мала достатньо досвіду, щоб знати: більше не потрібно нікому доводити, що я вмію працювати. Та я все ще хотіла чогось досягти. Не за звичкою і не для того, щоб заповнити вільний час. Для себе.

Я посунула одну з мисок на середину столу й відступила на крок. Світло лампи підкреслювало теплий пісочний відтінок глазурі. Я зробила знімок, перевірила кадр і скривилася. Тло було надто темним. Я змінила положення лампи, переставила миску, а потім знову потягнулася до фотоапарата. Саме тоді почула, як автомобіль зупинився перед майстернею.

Мені навіть не потрібно було підходити до вікна, щоб зрозуміти, хто приїхав.

Мечислав Ліс мав особливу манеру зачиняти дверцята автомобіля. Він ніколи не грюкав ними, але й не залишав прочиненими. За мить почулися кроки на кам'яній доріжці, а потім два короткі стуки у двері.

— Відчинено! — гукнула я, не відриваючи погляду від фотоапарата.

Він увійшов із картонною коробкою під пахвою. На ньому був темний светр і куртка, яку він, очевидно, зняв лише перед самим входом. Сиве волосся лежало трохи недбало, як завжди після цілого дня серед майстерневого пилу. Йому був шістдесят один рік, але рухався він з енергією людини, яка й досі знаходить більше причин діяти, ніж відпочивати.

— Бачу, ти знову працюєш понаднормово.

— Бачу, ти знову рахуєш мої робочі години.

— Хтось же має стежити, щоб ти не забувала робити перерви.

— Мені п'ятдесят сім, Мечиславе. Більшу частину цього часу я якось давала собі раду.

Він усміхнувся, поставивши коробку на вільне місце столу.

— Не сумніваюся. Але більшу частину цього часу в тебе ще й не було такого безладу на столі.

Я подивилася на нього з удаваним обуренням. Він надто добре мене знав, щоб звернути увагу на мою гримасу. Ми були знайомі багато років. Він пам'ятав мою першу майстерню, перші невдалі випалювання й той період, коли я була переконана, що достатньо сильно натиснути на глину, аби вона почала слухатися людини. А я знала його терпіння, впертість і схильність виправляти речі, які, на думку інших, зовсім не потребували вдосконалення. Він проєктував керамічні печі й міг говорити про температуру, ізоляцію та криві випалу з такою пристрастю, з якою інші розповідають про подорожі.

— Що ти приніс? — запитала я.

— Деталь, про яку ти просила. Для контролера. Не хотів залишати її під дверима, бо хтось іще вирішив би, що це запчастина для ремонту пральної машини.

Він відкрив коробку й показав мені невеликий металевий компонент. Я уважно його оглянула, а потім кивнула.

— Дякую. Він стане в пригоді.

— А фотографії?

— Як бачиш, я саме над ними працюю.

Він підійшов ближче до столу. Не торкнувся жодного виробу, хоча я знала, що йому кортіло роздивитися їх зблизька. Він завжди питав дозволу, перш ніж узяти до рук мої керамічні речі. Ця дрібниця говорила про нього більше, ніж багато гучних обіцянок. Він умів бути впертим, іноді навіть дратівливо впевненим у власній

правоті, але ніколи не ставився до моєї роботи як до чогось, що можна бездумно пересувати з місця на місце.

— Це нова колекція? — запитав він.

— Так. Я хотіла б показати її в галереї в Торуні.

— Хотіла б показати чи вже покажеш?

— Не починай.

— Я лише питаю, чи ти вже надіслала пропозицію.

— Ще ні. Мені потрібно зробити фотографії, підготувати опис і вирішити, які роботи найкраще поєднуються між собою.

Він уважно роздивився миску, що стояла найближче до нього.

— Оця має бути першою.

— Чому?

— Тому що вона не намагається вдавати із себе те, чим не є.

Ці слова мене здивували. Я уважніше подивилася на нього, але його обличчя не видавало, чи сказав він це випадково, чи хотів щось мені натякнути. Мечислав рідко говорив про особисті речі прямо. Натомість іноді міг одним реченням влучити саме туди, куди інші роками боялися зазирнути.

— Ти вже починаєш розумітися на кераміці? — запитала я.

— Не перебільшуй. Після стількох років я принаймні знаю, коли не варто вдавати експерта.

Я тихо засміялася. Мені подобалося його почуття гумору, особливо тоді, коли він не намагався нікого розсмішити силоміць. Поруч із ним мені не потрібно було

стежити за кожним словом. Не доводилося також пояснювати, чому іноді я волію залишитися в майстерні допізна, замість того щоб повернутися додому й увімкнути телевізор. Він розумів мою прив'язаність до роботи, хоча сам зовсім інакше організовував своє життя.

— У понеділок хочу надіслати все, — сказала я. — А потім займуся власними справами. Піч піччю, але я не збираюся підпорядковувати їй усе своє життя.

— І правильно.

— Я думала, ти почнеш переконувати мене провести ще кілька випробувань.

— Мені не потрібно тебе ні в чому переконувати. Достатньо, щоб ти сама знала, чого хочеш.

Я повернулася до столу, щоб приховати усмішку. У тому, як легко він умів залишати мені простір, було щось небезпечно приємне. Він не нав'язувався, не виправляв мене без дозволу й не намагався перебрати на себе відповідальність за мої рішення. Іноді мені здавалося, що саме тому я так охоче впускала його у своє повсякденне життя.

Телефон завібрував на підвіконні. На екрані з'явилося повідомлення від власниці галереї з проханням підтвердити термін. Я коротко відповіла, що надішлю матеріали в понеділок, а потім відклала телефон. Мечислав схвально подивився на мене.

— Отже, план є.

— План був від самого початку.

— Знаю. Просто іноді ти забуваєш, що можеш його змінити.

— А ти іноді забуваєш, що не кожна річ потребує твого проєкту.

Цього разу розсміявся вже він. Потім підняв коробку, наче збирався йти, але затримався біля дверей.

— Завтра прийду раніше. Нам потрібно дещо узгодити перед запуском печі.

— Знаю.

— І не працюй до ночі.

— Не обіцяю.

— Саме цього я й очікував.

Він ще трохи постояв, ніби хотів щось сказати. Я не запитала. Іноді між нами виникали такі моменти, коли звичайної розмови раптом ставало замало для чогось, що ми обоє відчували, хоча ніхто з нас не намагався назвати це словами. Тоді вистачало одного погляду, ледь помітної усмішки або зміни теми. За багато років ми навчилися оминати такі місця з вправністю людей, які не хочуть зруйнувати щось важливе для себе.

Коли він нарешті пішов, я ще деякий час стояла нерухомо, прислухаючись до звуку автомобіля, що віддалявся. Потім повернулася до фотографій. Пересунула лампу, встановила миску й подивилася на екран фотоапарата. Кадр був вдалим, але вперше за весь цей вечір я не могла зосередитися виключно на своїй роботі.

На столі лежав список справ, у коробці чекав компонент для контролера, а в понеділок я мала надіслати пропозицію щодо виставки. Усе було на своїх місцях. І все ж його присутність залишила в мені

неспокій, який я не могла пов'язати з жодною професійною проблемою.

Протягом багатьох років я звикла до того, що Мечислав завжди десь поруч. Що я можу зателефонувати йому, коли щось не працює, попросити поради або просто розповісти про те, що мене порадувало. Я не замислювалася, чи хотіла б отримати від нього щось більше. А може, саме тому, що ніколи не ставила собі цього запитання, наша дружба залишалася такою зручною.

Я вимкнула лампу над столом і ще раз подивилася на двері, за якими він зник. Завтра ми мали разом запустити нову піч. Я знала, що він наполягатиме на власних рішеннях, а я захищатиму свої. Я також знала, що ми знайдемо спосіб працювати разом.

Я лише не знала, чи зможу дозволити йому залишитися поруч і тоді, коли в нас більше не буде професійної причини зустрічатися. І чи наважиться він коли-небудь сам про це попросити.

Розділ 1 - Перший жар

Я прокинулася раніше, ніж планувала. За вікном панував ще сірий ранок, а на шибці осів тонкий шар вологи. Деякий час я лежала нерухомо, прислухаючись до звуків будинку. Мені не було куди поспішати, проте думки про нову піч не дозволяли знову заснути. Саме цього дня мав розпочатися перший справжній контрольний випал. Я готувалася до цієї миті кілька тижнів: відкладала гроші, вибирала матеріали й обговорювала чергові технічні рішення з людиною, яка зналася на печах краще за будь-кого з тих, кого я зустрічала. З людиною, чия присутність останнім часом почала викликати в мені запитання, зовсім не пов'язані з керамікою.

Я встала, приготувала каву й спустилася до майстерні. Спочатку перевірила температуру в приміщенні, потім вентиляцію та розташування полиць. Усе було готове. На столі лежав мій блокнот із нотатками, а поруч — кілька невеликих зразків глазурі, які я спеціально підготувала для перших випробувань. Я не збиралася ставити в нову піч цінні вироби, але хотіла перевірити, як поводитиметься матеріал, яким користувалася найчастіше. Мене цікавило не лише те, чи зможе обладнання досягти заданої температури. Я мала знати, чи зможу довіряти йому в щоденній роботі.

Мечислав приїхав за кілька хвилин після восьмої. Я побачила його у вікно, коли він діставав із автомобіля пласку сумку з документацією. Цього разу він не стукав. Знав, що я вже всередині, тому просто зайшов.

— Доброго ранку, пані керівнице.

— Доброго ранку, пане проєктувальнику. Ти запізнився на чотири хвилини.

— Тому що дорогою мене зупинив чоловік, який вважав, що я повинен поговорити з ним про його димар.

— Міг сказати йому, що димарі не твоя спеціалізація.

— Сказав. Він не повірив.

Він зняв куртку й повісив її на вішак. Якусь мить розглядав майстерню, ніби оцінював не лише готовність робочого місця, а й мій настрій. На мені були темні штани, світла сорочка та робочий фартух. Волосся я недбало зібрала, щоб воно не заважало під час роботи. Мечислав затримав погляд на моєму обличчі трохи довше, ніж вимагало звичайне привітання, але нічого не прокоментував. Я також не збиралася полегшувати йому завдання.

— Усе підготувала? — запитав він.

— Можемо починати.

— Спочатку хотів би побачити документацію.

Я театрально зітхнула, але простягнула йому теку. Він уважно переглянув її, перевіряючи кожне позначення. Він робив це не заради самого задоволення контролювати чужу роботу. Я знала його достатньо довго, щоб розуміти: якщо щось мало бути виконано як слід, він не міг пройти повз жодної дрібниці. Ця риса була однією з причин, чому я йому довіряла. Вона ж нерідко ставала причиною наших найзатятіших суперечок.

— Підключення прийняли, — сказала я. — Вентиляція працює. Учора я ще раз перевірила герметичність дверцят.

— Знаю. Я розмовляв з електриком.

— Звичайно, ти розмовляв.

— І це, мабуть, не привід для претензій.

— Я не маю претензій. Просто замислююся, чи ти колись перестанеш перевіряти все за моєю спиною.

Він підвів очі від документів.

— Я нічого не перевіряю за твоєю спиною. Я перевіряю те, за що відповідаю.

— А я відповідаю за майстерню.

— Саме тому ми обоє повинні розуміти, де закінчується відповідальність одного й починається відповідальність іншого.

Я не відповіла відразу. Його слова були цілком розумними, але прозвучали як передвісник розмови, якої я не хотіла перед першим запуском. Я поклала блокнот на стіл і підійшла до печі.

Вона була більшою за попередню, побудованою відповідно до моїх вимог, хоча деякі рішення Мечислав запропонував сам. У ній було більше простору для великих форм, можливість точніше контролювати температуру та система, що дозволяла мені експериментувати з різними видами глазурі. Це не була покупка під впливом миттєвої примхи. Я витратила на неї значну частину своїх заощаджень, а рішення приймала протягом багатьох місяців. Я вірила, що завдяки їй моя майстерня перестане бути місцем, де я лише відтворюю перевірені зразки. Я хотіла розвивати власну керамічну мову.

— Я підготувала зразки, — сказала я, показуючи йому невеликі пластинки. — Хочу розмістити їх у трьох точках камери.

— Сьогодні ні.

Я подивилася на нього.

— Перепрошую?

— Сьогодні ми випробовуємо обладнання без твоїх глазурей. Перевіряємо розподіл температури, роботу контролера та стабільність системи. Не можна змішувати кілька змінних під час першого запуску.

— Але ж ці зразки не випадкові. Я знаю їхній склад.

— Я не ставлю під сумнів твої знання про глазурі.

— Тоді я не розумію, у чому проблема.

Мечислав відклав теку й підійшов до печі. Присів біля нижньої частини корпусу, перевіряючи кріплення одного з елементів.

— Якщо результати будуть неправильними, ми повинні знати, чи проблема в самому обладнанні, системі керування або матеріалі. Перший випал має дати нам точку відліку. Я не хочу потім гадати, чому щось поводилося не так, як ти очікувала.

— А я не хочу витрачати наступні кілька тижнів на тестування заради самого тестування. Мені потрібна піч для роботи, а не для милування її характеристиками.

— Я знаю, навіщо ти її замовила.

— Справді? Бо іноді мені здається, що тобі важливіше, аби все працювало відповідно до твого проєкту, ніж аби воно працювало для мене.

Він повільно випростався. Не виглядав ображеним. Радше нагадував людину, яка щойно почула звинувачення, що потребувало чесної відповіді.

— Я спроєктував її відповідно до твоїх вимог. Не до власних амбіцій.

— Але тепер ти хочеш вирішувати, як я повинна нею користуватися.

— Я хочу визначити, як безпечно провести перше випробування. А потім ти зможеш робити з нею все, що захочеш.

— За умови, що спочатку ти отримаєш потрібні результати?

— За умови, що ми не вдаватимемо, ніби обладнання вже готове, лише тому, що обоє не можемо дочекатися першого випалу.

Ці слова зачепили мене сильніше, ніж мали б. Він мав рацію, а я не любила визнавати його правоту, коли він говорив тоном людини, переконаної, що знає правильне рішення. Я сперлася долонями об стіл і на мить зосередила погляд на підготовлених зразках. Я знала, скільки праці вклала в їхнє створення. Кожен був позначений, описаний і підготовлений з розрахунком на конкретний ефект. Проте я не хотіла ризикувати пошкодженням нової печі лише для того, щоб довести, що здатна самостійно ухвалювати рішення.

— Гаразд, — нарешті сказала я. — Сьогодні проводимо технічне випробування. Але завтра я хочу почати роботу з матеріалом.

— Якщо сьогоднішні результати будуть належними, визначимо наступний етап.

— Ти ж не сказав, що погоджуєшся.

— Я сказав, що ми його визначимо. Не буду обіцяти тобі того, чого ще не знаю.

— Ти знаєш, що можеш бути нестерпним?

— Уже давно.

Я всміхнулася всупереч власному бажанню. У ньому було щось, що водночас дратувало мене й заспокоювало. Він не намагався виграти розмову за будь-яку ціну. Коли встановлював межу, умів її обґрунтувати. Коли помилявся, міг це визнати, хоча зазвичай йому було потрібно кілька хвилин, щоб дійти правильного висновку.

Ми взялися до роботи. Мечислав перевіряв чергові елементи системи, а я готувала камеру відповідно до узгодженого плану. Ми розміщували вимірювальні датчики та контрольні елементи. Йому не потрібно було пояснювати мені основи, проте він звертав увагу на деталі, які могли б вислизнути навіть від досвідченої людини. Зі свого боку, я помітила, що одна з полиць не повинна стояти на місці, передбаченому в його початковій схемі. Я пояснила, як планую розміщувати великі форми, і показала, чому мені потрібна дещо інша відстань між полицями.

— Ти маєш рацію, — сказав він, оглянувши моє рішення. — Для твоїх виробів така конфігурація буде кращою.

— Можеш повторити? Я хотіла б це записати.

— Не перебільшуй.

— Я так рідко чую, що маю рацію.

— Ти чуєш це частіше, ніж пам'ятаєш.

Ми працювали ще близько п'ятнадцяти хвилин. Коли закінчили, Мечислав перевірив налаштування контролера, а я переконалася, що в камері не

залишилося жодних зайвих предметів. Нарешті ми обоє стали перед обладнанням, тримаючи в руках документацію.

— Готова? — запитав він.

— Уже кілька місяців.

— Я питаю про зараз.

Я подивилася на нього. У його голосі більше не було суто професійної дистанції. Я помітила втому на його обличчі, але водночас і щось схоже на задоволення. Ця піч була для нього не просто черговим проєктом. Я знала, що йому хотілося, аби його робота справді комусь служила. Він знав мої амбіції, а я розуміла його прихильність до добре виконаних речей.

— Зараз теж, — відповіла я.

Ми запустили контролер. Дисплей засвітився, показуючи початкові значення. Мечислав стежив за показниками, а я контролювала поведінку обладнання. Нічого видовищного не сталося. Не було ані гуркоту, ані ефектного спалаху. Лише тихий сигнал контролера й перша зміна температури. І все ж у мене було відчуття, ніби саме цієї миті я зачинила за собою двері до певного етапу життя.

— Працює, — тихо сказала я.

— Поки що почало працювати. Для повної оцінки доведеться зачекати.

— Дозволь мені хоча б трохи порадіти.

Він повернувся до мене. Усмішка, що з'явилася на його обличчі, була спокійною та щирою.

— Радій. Ти на це заслужила.

Я не очікувала, що саме ці слова принесуть мені стільки задоволення. Він не сказав, що добре виконав свою роботу, не приписав собі заслугу. Він сказав, що я заслуговую на радість. Наче бачив у мені не лише людину, яка замовила піч і підготувала майстерню, а жінку, котра вже давно створювала щось власне.

Наступні кілька годин ми контролювали перебіг випробування. Тим часом випили кави й з'їли бутерброди, які я принесла з дому. Мечислав не скаржився на мою їжу, хоча колись зізнався, що не розуміє, як можна назвати сніданком шматок хліба із сиром. Цього разу він з'їв два й попросив третій.

— Я не збираюся щоразу тебе підгодовувати, коли ти приїжджатимеш, — заявила я.

— Не потрібно. Я й сам умію приготувати собі бутерброд.

— Знаю. Я бачила твій витвір. Два шматочки сиру й стільки перцю, що цим можна було користуватися як засобом самооборони.

— Це була експериментальна версія.

— Деякі експерименти повинні залишатися в блокноті.

Він засміявся, а я на мить затримала на ньому погляд збоку. Я знала це обличчя багато років. Знала, яким воно ставало, коли він був зосередженим, роздратованим чи веселим. Також знала, що, коли він слухає, то не перебиває співрозмовника лише заради того, щоб вставити власну репліку. І все ж останнім часом я почала помічати в ньому деталі, які раніше здавалися мені цілком звичайними. Те, як він завжди ставив чашку на те саме місце. Те, що пам'ятав про мою нелюбов до надто солодкої кави. І те, що, коли я розповідала про свої

плани, він ніколи не вживав слова «колись», ніби вважав, що найкраще вже залишилося позаду.

Після обіду ми провели попередню оцінку роботи контролера. Результати виглядали багатообіцяльними, хоча для повного аналізу потрібно було дочекатися завершення циклу й охолодження обладнання. Мечислав зробив нотатки, а я додала власні зауваження щодо розташування датчиків.

— Завтра можемо запланувати випробування з глазурями, — сказав він.

— Тобто все-таки?

— Я ж не казав, що ми не будемо їх тестувати. Я сказав, що не сьогодні.

— Ти завжди мусиш залишати за собою останнє слово?

— Ні. Мені достатньо іноді сказати перше.

Я похитала головою, але не змогла стримати усмішку. Перед виходом він зупинився біля столу, на якому досі лежали зразки.

— Ця серія цікава, — сказав він, вказуючи на одну з пластинок. — Особливо оця зі світлішим переходом.

— Я хочу отримати ефект теплого каменю, але без надмірної гладкості. Деякі поверхні повинні мати такий вигляд, ніби вони зберігають власну історію.

— Розумію.

— Справді?

— Не все має бути ідеально рівним, щоб бути добре спроєктованим.

Я подивилася на нього. Якусь мить мені хотілося сказати щось зовсім не пов'язане з роботою. Запитати, чи він також іноді відчуває, що надто довго відкладав певні речі. Чи трапляється йому замислюватися над тим, яким було б життя, якби він не завжди обирав те, що здається розумним. Але я цього не зробила. Натомість простягнула йому теку з результатами.

— Завтра о дев'ятій? — запитала я.

— Якщо тобі підходить.

— Підходить.

— Тоді до зустрічі, Леокадіє.

Вперше за цей день він вимовив моє ім'я без жартівливої інтонації. Я відповіла йому тим самим.

Коли він пішов, я повернулася до столу й упорядкувала документацію. Піч працювала відповідно до припущень, а мій план на наступні дні залишався незмінним. І все ж я знала, що щось змінилося. Я ще не могла назвати цю зміну, але вона не була суто професійною.

Розділ 2 - Між тим, що наше

Наступного дня він приїхав точно вчасно. Цього разу ми не почали ні з кави, ні з жартів. Мечислав поклав на стіл роздруківку результатів першого циклу й одразу перейшов до показників. Уночі він проаналізував запис роботи контролера, порівняв температури з контрольними вимірюваннями й підготував перелік параметрів, які ще потрібно було перевірити. Він не мав вигляду людини, яка мало спала, хоча я знала його достатньо добре, щоб розуміти: саме так і було.

— Тобі не потрібно було займатися цим уночі, — сказала я, переглядаючи документ.

— Я й не займався. Зробив це вранці.

— О котрій?

— Не пам'ятаю.

— Отже, рано.

— Леокадіє, не починай день із контролю мого сну.

— Хтось же має стежити, щоб ти не забував про перерви.

Він підвів голову й кілька секунд дивився на мене з усмішкою. Я повторила його власні слова з попереднього вечора. Він, звісно, це помітив, але не став виправдовуватися.

— Гаразд. Зауваження приймаю.

Ми перейшли до аналізу результатів. Попередні вимірювання не вказували на серйозні відхилення, проте Мечислав хотів ще перевірити різницю температур у кількох точках камери. Я погодилася за умови, що ми не

відкладатимемо випробування з глазурями без конкретної причини. Я не збиралася дозволяти, щоб цілий місяць минув у підготовці чергових таблиць.

— У мене є пропозиція, — сказав він, коли ми закінчили перегляд документів. — Проведімо три контрольовані випали. Перший — зі зразками твоїх глазурей, другий — із невеликими формами, третій — з виробами, які ти справді плануєш показати в галереї. Після кожного перевірятимемо результати й за потреби вноситимемо корективи.

— Три випали. Скільки це часу?

— Якщо все піде за планом, приблизно два тижні.

— А якщо не піде?

— Тоді ми знатимемо, що потрібно виправити.

— Ти не відповів.

— Я не можу пообіцяти термін, якщо не знаю результатів.

Я деякий час уважно дивилася на нього. Нарешті зрозуміла, що він не намагається перешкодити мені працювати. Він хотів уникнути ситуації, у якій поспіх змусив би мене погодитися на обладнання, що не відповідало б моїм очікуванням. З іншого боку, я не збиралася віддавати йому повний контроль над процесом. Це була моя майстерня, мої заощадження й моя колекція. Я мала право самостійно вирішувати, на який ризик готова піти.

— Я погоджуюся на три випали, — сказала я. — Але терміни визначаємо заздалегідь. Ти не переноситимеш їх лише тому, що знайдеш ще один параметр, який захочеш перевірити.

— А ти не ставитимеш вироби в камеру без спільного узгодження налаштувань.

— Якщо йдеться про перші випробування, згодна. Пізніше я хочу самостійно користуватися піччю.

— Звичайно.

— І я не хочу, щоб ти ухвалював рішення щодо моїх виробів, коли мене немає.

— Не збираюся.

— Навіть якщо вирішиш, що я щось роблю не так, як слід було б за твоїми правилами.

— Леокадіє, я проєктую печі. Не твоє життя.

Він сказав це спокійно, без іронії. Саме тому я не відповіла відразу. Протягом багатьох років я зустрічала людей, які декларували повагу до моєї незалежності, а потім намагалися пояснювати мені, як слід вести майстерню, скільки потрібно працювати й коли варто визнати, що вже досить. Мечислав ніколи так не поводився, але я хотіла бути впевненою, що наша співпраця не змінить цього правила.

— Добре, — нарешті сказала я. — Тоді домовилися.

Він простягнув руку, ніби ми щойно підписали важливий контракт. Я потиснула її. Його долоня була теплою та міцною, а сам жест тривав на частку секунди довше, ніж вимагала звичайна формальність. Я не відсмикнула руку відразу, але й не зробила нічого, що можна було б сприйняти як запрошення до чогось більшого. Мечислав також не намагався продовжити цю мить. Просто відпустив мою руку й повернувся до документів.

— І ще одне, — сказав він. — Мені потрібен від тебе список глазурей і температур, за яких ти зазвичай працюєш. Хочу підготувати таблицю для наступних випробувань.

— Отримаєш його сьогодні ввечері.

— Не потрібно поспішати.

— У мене вже є готові нотатки.

— Звичайно, є.

Він усміхнувся так, ніби щойно згадав щось, що давно про мене знав. Я нічого не прокоментувала. Натомість узялася готувати зразки. Ми вибирали їх разом, хоча кожен звертав увагу на різні деталі. Мечислава насамперед цікавило, як поводитиметься матеріал за певних умов. Я ж дивилася на колір, фактуру та те, як глазур поєднуватиметься з формою посудини.

Біля одного зі зразків він затримався довше.

— З цим можуть виникнути проблеми.

— Чому?

— У нього досить складний склад. Не хотів би, щоб ми починали саме з нього.

— Я працюю з ним багато років.

— Знаю. Я не кажу, що ти не вмієш із ним працювати. Кажу, що для першого випробування вибрав би щось простіше.

— Ти завжди обираєш найбезпечніший шлях?

— Ні. Я обираю той, який дозволяє зрозуміти, що саме сталося.

— Звучить як дуже зручний спосіб уникати несподіванок.